

Op woensdag 7 juni vindt het commissiedebat Water plaats. Slechts één procent van de Nederlandse wateren verdient het predicaat 'goed'; daarmee is de waterkwaliteit in Nederland het [slechtst](#) van alle EU-lidstaten. Er rust een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid op overheid, burgers en bedrijven om de kwaliteit van ons water te verbeteren. De geneesmiddelensector levert veel inspanningen om de milieu-impact van geneesmiddelenproductie en -gebruik te verminderen. De Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen (VIG) vertegenwoordigt ruim veertig innovatieve geneesmiddelenbedrijven en maakt graag van de gelegenheid gebruik de volgende twee punten onder de aandacht van de Kamer te brengen:

1. De inzet van de geneesmiddelensector om de milieu-impact van geneesmiddelenproductie en -gebruik te beperken

2. Zorgen over het voorstel van de Europese Commissie om een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) te introduceren

1) Inzet geneesmiddelensector tegen medicijnresten in water

Geneesmiddelenfabrikanten zetten zich al lange tijd actief in om de milieu-impact van geneesmiddelen(ontwikkeling) tot een minimum te beperken. Zo wordt sinds 2006 bij de ontwikkeling van ieder nieuw geneesmiddel standaard een milieu-impactbeoordeling uitgevoerd, waarbij o.a. rekening wordt gehouden met de verwijderbaarheid uit water. Ook vindt er voortdurend innovatie plaats om de productie van geneesmiddelen te vergroenen en onbedoelde milieueffecten tot een minimum te beperken. Daarnaast werken geneesmiddelenbedrijven in verschillende publiek-private samenwerkingsverbanden samen met de Rijksoverheid aan een gezondere en groenere samenleving en is de VIG, namens 44 geneesmiddelenbedrijven, uitvoeringspartner van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0.

Samen voorkomen dat ongebruikte geneesmiddelen in het milieu belanden

Eén van de publiek-private samenwerkingsverbanden is het [PREMIER-consortium](#), waarin het RIVM op Europees niveau samenwerkt met wetenschappelijke instituten, het Europees Medicijn Agentschap (EMA) en geneesmiddelenproducenten om meer zicht te krijgen op de milieu-impact van geneesmiddelen. Zo heeft het consortium vorig jaar ook [criteria](#) gepresenteerd die duurzame geneesmiddelenontwikkeling moeten bevorderen. Daarnaast zet de VIG zich actief in om verspilling van geneesmiddelen tegen te gaan en het initiatief [verspil geen pil](#) van de Coalitie Duurzame Farmacie verder uit te breiden.

Bewezen succesvolle ketenaanpak medicijnresten uit water

Een ander voorbeeld van een succesvol Nederlands publiek-privaat samenwerkingsverband is de [ketenaanpak medicijnresten uit water](#). In deze aanpak werkt de VIG sinds 2018 samen met de Rijksoverheid, gemeenten, waterschappen en andere relevante partijen om medicijnresten in het grond- en oppervlaktewater terug te dringen. Het uitgangspunt hierbij is om te voorkomen dat medicijnresten

überhaupt in het water terecht komen. De activiteiten variëren van het tegengaan van geneesmiddelenverspilling, het stimuleren van goed gebruik door patiënten tot aan zuivering aan de bron, bijvoorbeeld bij ziekenhuizen.

Deze aanpak is, zoals blijkt uit een [wetenschappelijk artikel](#) van het RIVM in het *British Journal of Clinical Pharmacology*, bewezen effectief. Bovendien is de ketenaanpak internationaal erkend en is de aanpak vorig jaar zelfs genomineerd voor de [Future Policy Award](#), als waardering voor inspirerend, innovatief en effectief beleid voor een duurzame toekomst. Het is dan ook niet voor niets dat minister Harbers vorige maand heeft [aangegeven](#) dat er de afgelopen jaren een solide basis is gelegd voor een succesvolle aanpak, en dat de ketenaanpak daarom wordt verlengd.

Green Deal Duurzame Zorg 3.0

Daarnaast leveren geneesmiddelenbedrijven met de Green Deal 3.0 een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de zorgsector. De Green Deal onderstreept de ambitie van de zorgsector om te verduurzamen en zet in op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het verminderen van de impact op de leefomgeving en het bevorderen van circulariteit en het hergebruik van materialen. Met de Green Deal committeren verschillende zorgpartijen zich aan doelen, afspraken en acties die lopen van 2023 tot en met 2026. De VIG is een trotse ondertekenaar van de Green Deal en zal zich ook de komende vijf jaar actief blijven inzetten om geneesmiddelenbedrijven te stimuleren duurzaamheid nóg verder te verweven in hun strategie, de duurzame inkoop en ontwikkeling van geneesmiddelen te bevorderen en geneesmiddelenverspilling te voorkomen.

2) Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid risico

De Europese Commissie [herziet](#) momenteel de Richtlijn Stedelijk Afvalwater. Deze herziening bevat een voorstel om een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) te introduceren voor geneesmiddelen- en cosmeticafabrikanten. In de praktijk betekent dit voorstel dat cosmetica- en geneesmiddelenfabrikanten worden verplicht de kosten voor het monitoren en verwijderen van microverontreinigingen te betalen. Geneesmiddelenbedrijven zijn graag bereid om hun bijdrage te leveren. Echter, schiet de regeling in de huidige vorm haar doel voorbij.

Onderbouwing ontbreekt

De Europese Commissie concludeert dat 92% van de microverontreiniging in het stedelijk afvalwater wordt veroorzaakt door het gebruik van geneesmiddelen en cosmeticaproducten. De VIG mist de onderbouwing van dit percentage. Die onderbouwing is cruciaal, allereerst vanwege de vergaande consequenties van dit voorstel, maar ook omdat eerdere onderzoeken andere conclusies trekken. Uit [onderzoek](#) van het RIVM blijkt namelijk dat voornamelijk andere stoffen microverontreiniging veroorzaken, zoals bestrijdingsmiddelen, microplastics, nanodeeltjes en brandvertragers. Sterker nog, uit dit onderzoek van het RIVM blijkt dat de aanwezigheid van deze andere microverontreinigingen in het gezuiverde afvalwater (effluent), meer dan tien keer zo groot is als de aanwezigheid van geneesmiddelen.

Huidig UPV-voorstel risico voor beschikbaarheid geneesmiddelen

In het [BNC-fiche](#) uit het kabinet zorgen over het feit dat een verdere prijsdruk voor producenten de beschikbaarheid van geneesmiddelen nog meer onder druk zet. Vanwege de huidige nationale prijs- en vergoedingsinstrumenten is er geen ruimte voor het doorberekenen van deze extra kosten. De VIG deelt deze zorgen van het kabinet en vreest dat er een reële kans bestaat dat geneesmiddelenbedrijven, als gevolg van de huidige regeling, hun middelen niet langer beschikbaar kunnen maken voor Nederlandse patiënten. De VIG vraagt daarom ook de expliciete aandacht van de Kamercommissie I&W voor de balans tussen milieumaatregelen en de beschikbaarheid van geneesmiddelen, waarvan circa 11 miljoen Nederlanders afhankelijk zijn.

Geneesmiddelen zijn geen cosmetica

Ongeveer [65% van de Nederlandse bevolking](#) - oftewel elf miljoen Nederlanders - gebruikt regelmatig geneesmiddelen om hun gezondheid, levenskwaliteit en/of zelfredzaamheid te verbeteren. Zij nemen deze medicijnen niet uit vrije keuze, maar omdat ze hiervan afhankelijk zijn. In het [conceptadviesrapport](#) over de herziening van de richtlijn stedelijk afvalwater schrijft de rapporteur voor het Europees Parlement (Nils Torvalds) dat het onrechtvaardig is om de kosten voor het verwijderen van microverontreiniging volledig bij geneesmiddelenfabrikanten neer te leggen. De samenleving draagt immers verantwoordelijkheid voor het gebruik van deze middelen en hoort daarom óók een bijdrage te leveren aan het beperken van de milieu-impact van geneesmiddelengebruik. De VIG onderschijft deze oproep van harte en voegt hieraan toe dat het, vanwege de effectiviteit van geneesmiddelen, vrijwel onmogelijk is om werkzame stoffen te vervangen voor duurzamere varianten. Het op korte termijn verduurzamen van bestaande geneesmiddelen op de markt is geen zaak van onwil, maar van onmacht.

Oproep VIG: versterk ketenaanpak medicijnresten uit water

De UPV in haar huidige vorm dreigt het ontstaan van geneesmiddelentekorten in de hand te werken. Om tot een weloverwogen, effectieve en toekomstbestendige regeling te komen die de waterkwaliteit daadwerkelijk verbetert, zonder een risico te vormen voor de beschikbaarheid van geneesmiddelen, is het essentieel dat de verantwoordelijkheid én de kosten voor het behoud van schoon water op een eerlijke manier worden verdeeld. Voortzetting en verdere doorontwikkeling van de succesvolle Nederlandse ketenaanpak is daarvoor de beste oplossing.

De VIG roept de Kamer op om het kabinet aan te sporen zich in Brussel in te zetten voor een effectieve UPV die de kosten voor het verwijderen van microverontreiniging naar rato verdeelt over de partijen die verantwoordelijk zijn voor de vervuiling, en die tegelijkertijd rekening houdt met de beschikbaarheid van geneesmiddelen en de inzet van geneesmiddelenfabrikanten om hun milieu-impact te beperken